

Postavenie zubného lekárstva v kontexte medicíny

Vzájomné porovnávanie všeobecnej medicíny a stomatológie je staré od čias rozdelenia štúdia týchto odborov na lekárske fakultách. Štúdium medicíny a samotná zdravotnícka prax sú krásnym poslaním nezávisle od toho, ktorý odbor lekár vykonáva. Stomatológia alebo zubné lekárstvo (termín, ktorý sa v poslednej dobe častejšie používa vďaka Európskej únii) je neoddeliteľným odborom medicíny a vo svojej širokej koncepcii sa s viacerými medicínskymi odbormi prelína.

Spolupráca odborníkov

V súčasnej dobe mnoho dospelých pacientov navštevuje ambulancie zubného lekára častejšie. Dôvodom je veľký výskyt zubného kazu a ochorenia parodontu. Na sliznici ústnej dutiny sa často vyskytujú chorobné zmeny súvisiace s celkovým ochorením. Tieto choroby prejavujúce sa na sliznici ústnej dutiny sú dôvodom k tesnej spolupráci iných lekárov - odborníkov z iných odborov: infektológov, dermatovenerológov, otorinolaryngológov, neurológov, alergológov a radu iných. V oblasti prevencie sú stomatológovia rovnako kompetentní ako praktickí lekári alebo odborníci iných odborov.

Samozrejme by bolo nemiestne, keby sme sa domnievali, že všetci zubní lekári sa stavajú k otázkam humánnej medicíny rovnako zodpovedne. Žiaľ, práve stomatológia je často ohrozená rutinou, obmedzením len na ošetrovanie zubného kazu a náhradu straty zubov. Tento fakt si vyžaduje ďalšie vzdelávanie a štúdium nových poznatkov, diagnostické a terapeutické možnosti zubného lekárstva, ktoré sa zvlášť rozvinuli v poslednom desaťročí. Pracovníci v ostatných odboroch humánnej medicíny by nemali zanedbávať informácie a základné pojmy zubného lekárstva. Toto všetko by malo zlepšiť potrebnú interdisciplinárnu spoluprácu.

Zubný kaz ako novodobá pandémia?

Väčšina ľudskej populácie je ohrozená výskytom zubného kazu a chorobami parodontu viac než inými chorobami. Podľa výskumu Ústavu Róberta Kocha v Berlíne navštívilo ordináciu zubného lekára jeden raz v roku 77% dospelých obyvateľov pričom ordináciu praktického lekára 72%. Iba deti a pacienti starší ako 60 rokov navštívili praktického lekára častejšie ako stomatológa. Faktory, ktoré ovplyvňujú častotu a pravidelnosť návštevy zubnej ambulancie okrem veku, pohlavia a vzdelania sú ekonomické zabezpečenie a sociálne postavenie pacientov. V nemalej miere sa na tomto podieľa aj dostupnosť zubolekárskeho ošetrovania.

Na návštevnosti zubnej ambulancie má veľký podiel zdravotnícke uvedomenie pacientov. Zubnú ambulanciu síce pacient vyhľadáva najčastejšie z dôvodov nejakého problému, avšak dôvodom pravidelnej návštevy by malo byť preventívne zameranie vyšetrenia. Platí to pre pacientov každej vekovej skupiny. Dokonca aj starostlivosť o pacienta pred narodením by malo byť pravidlom a nie výnimkou ako to často vidíme v praktickom živote. V tejto oblasti, ktorá vôbec nie je finančne lukratívna, hrá nesmiernu úlohu entuziazmus zubných lekárov. Tu by ako iniciátor mali zasiahnuť najmä zdravotné poisťovne bonifikáciou preventívnych zákrokov zvlášť u detí a mladej populácie.

Zdravé zuby sú základ zdravia

Najväčším príkladom spolupráce stomatológa s inými medicínskymi odbornosťami je otázka fokálnej infekcie. Pri pátraní po mozgovej príčine mnohých vážnych ochorení sú najviac podozrivé zuby a ich susediace tkanivá. Tieto sa môžu podieľať na akumulácii baktérií a ich produktov, ktoré v určitých situáciách môžu zaplaviť organizmus a zachytiť sa vo vzdialených orgánoch. Tam spôsobujú vážne poškodenie a nezriedka vznik ochorení ako endokarditída, pyelonefritída, kožné ochorenia,

predčasné pôrody a pod. Bolo dokázané, že možnosť prežitia infarktu myokardu je u pacientov so zdravým chrupom omnoho väčšia ako u osôb, ktoré majú mnoho neošetrených zubov, zvyškové korene a chorý parodont. V prípadoch transplantácie ľudských orgánov je „conditio sine qua non“, teda nevyhnutnou podmienkou, sanácia pacienta po stomatologickej stránke. Odstránenie devitálnych zubov (s odumretou zubnou dreňou) a zubných koreňov a tiež sanácia chronickej gingivitídy a parodontitídou postihnutých zubov je jedným z predpokladov úspešnosti vhojenia transplantovaných orgánov. Žiaľ musíme konštatovať, že táto podmienka nie je vždy dodržaná.

Zuby vo vyššom veku

V stomatologickej praxi ide o ľudí, ktorí potrebujú už zubné protézy. Bezzubosť vo vekových kategóriách nad 65 rokov je veľmi častá, aj keď nie je zriedkavosťou vidieť starších ľudí s dobre fungujúcim prirodzeným chrupom. Zubný kaz a ochorenie parodontu sú choroby, ktorých rozsah a progresia súvisia s úrovňou ústnej hygieny a odstraňovania nečistôt na zuboch. Práve u vyšších vekových skupín klesá manuálna zručnosť a tým aj ťažkosť očisťovať zuby práve tam, kde sa usadzuje zubný povlak – v medzizubných priestoroch. Práve pre túto vekovú kategóriu je charakteristická tzv. „tretia vlna kazu“ lokalizovaná v oblastiach krčkov zubov a v pod ďasnovéj oblasti. Ťažkosti s odstránením tohto druhu kazu vedú ošetrovujúcich zubných lekárov k riešeniu jednoduchšiemu t. j. extrakcii a umelým zubným náhradám.

A ešte jeden problém vysokého veku. Neznalosť stomatologickej problematiky ošetrojúceho personálu v domovoch dôchodcov a ošetrovateľskej službe. Pracovníci v tejto sfére sú školení v ošetrovaní a osobnej hygiene starých ľudí vyžadujúcich zvláštnu starostlivosť. A ústna dutina ostáva akosi bokom. Očistenie vyberateľných protéz, výplachy alebo vytieranie ústnej dutiny – v tomto nie je školený nikto. Aj takéto úkony by mali byť súčasťou programov a školení geriatrických pracovníkov.

Je čo zlepšovať

Interdisciplinárna spolupráca má ešte stále veľa rezerv. Stomatológovia, alebo po novom zubní lekári, sú neodmysliteľnou súčasťou sústavy odborností v humánnej medicíne. Aj keď sú choroby ústnej dutiny v medzinárodnom katalógu ochorení (International Classification of Diseases) klasifikované ako „choroby tráviaceho systému“, ostáva ústna dutina ako medicínsky problém v značnej izolácii od ostatnej medicíny. Zubní lekári majú na tejto situácii menší podiel. Väčšia vina spočíva v samotnom štúdiu všeobecnej medicíny, kde sa o zubnom lekárstve prakticky nehovorí. Zvlášť problematickým sa javí tento dualizmus v liečebných postupoch a programoch venovaných zvládnutiu liečenia chorôb a integrovaných konceptoch ošetrovania, v ktorých sa zubné lekárstvo väčšinou ani nespomenie.